We moeten de arbeidsmarkt ingrijpend hervormen

Waar ter wereld je ook kijkt, de emancipatie van de uitzendsector verloopt altijd volgens een vast patroon. Eerst mag het niet. Daarna mag het wel, maar krijg je een flinke tegenbeweging omdat men het eigenlijk niet vindt kunnen. En tot slot zijn de pijlen gericht op het uitbannen van malafiditeit. Dat laatste is wat Nederland doet, terwijl een aantal landen nog steeds in de liberalisatiefase zit.

Zelf raakte ik bij de uitzendbranche betrokken in 1984. Uitzenden bevond zich weliswaar niet meer in de periferie van de economie, maar *salonfähig* was het zeker ook niet. De tegenbeweging was nog groot. Hoe anders was dat halverwege de jaren negentig, toen elk spoortje van obscuriteit was verdwenen. In de wet Flexibiliteit en zekerheid (1999) kregen de maatschappelijke acceptatie en de economische betekenis hun juridische en politieke erkenning.

We hebben nu ruim een decennium kunnen ervaren hoe de wet Flexibiliteit en zekerheid in de praktijk uitwerkt. In die tijd hebben we hoogconjunctuur gekend, maar ook enkele zeer diepe dalen. De wet heeft onmiskenbaar de doorstroming op de arbeidsmarkt bevorderd: flexwerk is laagdrempelig en biedt veel werkzoekenden een kans om aan de slag te gaan. Veel uitzendkrachten stromen door naar vaste banen en hogere posities. Macro bezien heeft de wet gezorgd voor een beter functionerende arbeidsmarkt en een betere allocatie van arbeid. Maar deze medaille kent ook een andere kant: bedrijven plaatsen steeds meer werknemers in hun flexibele schil. Hele contingenten werknemers, vooral jongeren, lager opgeleiden en ouderen die eerder hun vaste baan zijn kwijtgeraakt, slagen er nauwelijks meer in om een stabiele positie op de arbeidsmarkt te verwerven. Als het even tegenzit, staan ze weer op straat. Dat deze situatie is ontstaan, is niet te wijten aan de uitzendbranche. Het komt doordat we verzuimd hebben een navenante vernieuwing door te voeren in het ontslagrecht. Dat moet vernieuwd worden.

En er moet nog veel meer gebeuren. Mijn grootste zorg is dat een grote groep burgers de aansluiting op het maatschappelijke leven – en dus ook op de arbeidsmarkt – dreigt te verliezen. We moeten voorkomen dat we in een maatschappij terechtkomen die bestaat uit *haves* en *havenots*. Als we die maatschappelijke onthechting willen bestrijden, moeten we op een breed front maatregelen nemen. We moeten onze arbeidsmarkt op een aantal punten ingrijpend hervormen.

Prof. mr. F.B.J. (Ferdinand) Grapperhaus (1959) is jurist, hoogleraar Europees arbeidsrecht aan de Universiteit van Maastricht en kroonlid van de Sociaal-Economische Raad (SER). In de SER zet hij zich vooral in voor de vernieuwing van het ontslagrecht.

Dit interview is een samenvatting van het essay uit het ABU jubileumboek Bewogen reis, bevlogen branche uit 2011.